

The effect of teaching communication skills in the social research method on reducing students' shyness

Vahide Dehghan Jupari*, Masoomeh Karimirad**

Jamal Danaei Far***

Abstract

Decisiveness skills give a person self-efficacy sense that can have a positive effect on his interactions with others and build confidence and self-esteem. Present study was conducted by designing stories related to communication skills and training philosophy program implementation to children to investigate its impact on assertiveness reduction of shy students. This was a quasi-experimental study with a pretest-posttest design with control group. One of the primary schools in District 1 of Yazd with 400 students was selected by the available sampling method. The Cambril and Reggie Expression Scale were used to assess assertiveness. The Stanford Shyness Scale was used to measure shyness. Findings were analyzed at both descriptive and inferential levels by analysis of covariance using SPSS2018 software. The results showed that teaching communication skills in the style of philosophy for children increases assertiveness ($p < 0.04$) and reduces shyness ($p < 0.03$). With pre-test control, there is a significant difference between the experimental and the control group in terms of shyness ($p < 0.03$ and $F = 5.23$). Teaching, due to constructive interactions between students can effectively increase assertiveness and thus reduce shyness. Therefore, it can be concluded that teaching communication skills through philosophy has a positive effect on child's shyness reducing and increasing his assertiveness.

* Master of Sports Management, Ministry of Education, Shiraz, Fasa, Iran, vahide.dehghan67@gmail.com

** Master of Health Education and Health Promotion, Ministry of Education, Shiraz, Fasa, Iran, masoomeh.karimirad33@gmail.com

*** Master of Counseling and Guidance, Ministry of Education, Yazd, Iran (Corresponding Author), Jamaldanaeifar@yahoo.com

Date received: 03/02/2024, Date of acceptance: 19/05/2024



Keywords: Communication skills, Assertiveness, Shyness, Philosophy education for children, assertiveness.

Introduction

Decisiveness skills give a person a sense of self-efficacy that can have a positive effect on his interactions with others and build confidence and self-esteem. The present study was conducted by designing stories related to communication skills and implementation of training philosophy program to children to investigate its impact on the assertiveness reduction of shy students.

Materials and methods

This was a quasi-experimental study with a pretest-posttest design with a control group. One of the primary schools in District 1 of Yazd city with 400 students was selected by the available sampling method. The Cambril and Reggie Expression Scale were used to assess assertiveness. The Stanford Shyness Scale was used to measure shyness. Findings were analyzed at both descriptive and inferential levels by analysis of covariance using SPSS2018 software.

Discussion & Results

Therefore, it can be concluded that teaching communication skills through philosophy has a positive effect on reducing the child's shyness and increasing his assertiveness. A positive attitude along with approval and encouragement at the time of providing suggestions and appropriate solutions to improve the behavior of the character in the story and answering the questions presented will lead to a strong self-efficacy belief and a positive judgment towards one's behavior and speech, which will increase the skill. Determination becomes in the child. The type of stories designed and presenting them in the group and discussing the questions raised as well as leaving the children free to ask questions will make the students remember their experiences and review them and the questions they have in mind in this field. Bring up and discuss about it, and based on the answers that others give and the dialogue that is formed between them, it causes the disappearance of those false beliefs that are the basis of low behavior.

Conclusion

The results showed that teaching communication skills in the style of philosophy for children increases assertiveness ($p < 0.04$) and reduces shyness in shy students ($p < 0.03$).

61 Abstract

With pre-test control, there is a significant difference between the experimental and the control group in terms of shyness ($p < 0.03$ and $F = 5.23$). Teaching in this way due to constructive interactions between students can effectively increase assertiveness and thus reduce shyness.

Bibliography

- Abbasi, M., Maleki, M. & Romanian, S. 2020. Investigate The Effect Of Social Skills Training On Reducing Classroom Silence, Fear Of Negative Evaluation And Shyness Of Female Students. *Education Strategies In Medical Sciences*, 13, 306-315 [In Persian].
- Anwar, S., Ali, M. & Abro, A. A. 2019. Relationship Of Shyness With Parental Education And Family Structure. *Grassroots*, 52.
- Arroyo, A., Nevárez, N., Segrin, C. & Harwood, J. 2012. The Association Between Parent And Adult Child Shyness, Social Skills, And Perceived Family Communication. *Journal Of Family Communication*, 12, 249-264.
- Cao, J. & Kang, J. 2019. Social Relationships And Patterns Of Use In Urban Public Spaces In China And The United Kingdom. *Cities*, 93, 188-196.
- Choong, Y. O., Ng, L. P., Na, S. A. & Tan, C. E. 2019. . The Role Of Teachers' Self-Efficacy Between Trust And Organisational Citizenship Behaviour Among Secondary School Teachers. *Personnel Review*.
- Collado, M. Á., Menzel, R., Sol, D. & Bartomeus, I. 2021. Innovation In Solitary Bees Is Driven By Exploration, Shyness And Activity Levels. *Journal Of Experimental Biology*, 224, Jeb232058.
- Elyasi, G. & Eyzadi Sarabi, L. 2021. A Comparative Study Of Parenting Styles And Shyness Between Athletic And Non-Athletic Students (Case Study: Sarab City High School Female Students). *Sociology And Lifestyle Management*, 6, 1-20.
- Eskandari Sharafi, F. & Baygzade, K. 2023. The Investigation And Analysis Of Houshang Moradi Kermani's "Sang Ruye Sang" In Accordance With Mathew Lipman's Philosophy For Children (P4c) Approach. *Thinking And Children*, 14, [In Persian].
- Gadamer, H.-G. 1975. *Truth And Method*, Tr. J. Weinsheimer And Dg Marshall (New York: Crossroad, 1989).
- Gao, D., Hart, C. H., Cheah, C. S., Balkaya, M., Vu, K. T. & Liu, J. 2021. Chinese American Children's Temperamental Shyness And Responses To Peer Victimization As Moderated By Maternal Praise. *Journal Of Family Psychology*.
- Girmen, P. & Kaya, M. F. 2019. Using The Flipped Classroom Model In The Development Of Basic Language Skills And Enriching Activities: Digital Stories And Games. *International Journal Of Instruction*, 12, 555-572.
- Hafezi, A., Majd, Z. & Sedighi, F. 2020. Evaluation Of The Effectiveness Of Group Assertiveness Program On Increasing The Social Skills Of Autistic Students [In Persian].

- Hajfiroozabadi, M., Mohtashami, J. & Atashzadeh-Shoorideh, F. 2022. Individual Factors Underlying Suicidal Behaviors In Patients With Borderline Personality Disorder: A Qualitative Study. *Iranian Journal Of Psychiatry And Behavioral Sciences*, 16 [In Persian].
- Hamari, J., Sjöklint, M. & Ukkonen, A. 2016. The Sharing Economy: Why People Participate In Collaborative Consumption. *Journal Of The Association For Information Science And Technology*, 67, 2047-2059.
- Hosseini, M. S., Mazidi Sharafabadi, F., Eslami, H., Jalili, M. & Afkhami Aghda, M. 2019. The Effect Of Education On Knowledge, Attitude, And Practice Of Hospital Personnel In Preventing Hospital Infections. *Tolooebehdasht*, 18, 70-80 [In Persian].
- Işiklar, S. & Öztürk, Y. A. 2022. The Effect Of Philosophy For Children (P4c) Curriculum On Critical Thinking Through Philosophical Inquiry And Problem Solving Skills. *International Journal Of Contemporary Educational Research*, 9, 130-142.
- Jin, B. & Park, N. 2013. Mobile Voice Communication And Loneliness: Cell Phone Use And The Social Skills Deficit Hypothesis. *New Media & Society*, 15, 1094-1111.
- Jovanović, V., Karić, J., Mihajlović, G., Džamonja-Ignjatović, T. & Hinić, D. 2019. Work-Related Burnout Syndrome In Special Education Teachers Working With Children With Developmental Disorders–Possible Correlations With Some Socio-Demographic Aspects And Assertiveness. *European Journal Of Special Needs Education*, 34, 692-701.
- Karadağ, F. & Demirtaş, V. Y. 2018. The Effectiveness Of The Philosophy With Children Curriculum On Critical Thinking Skills Of Pre-School Children. *Education & Science/Egitim Ve Bilim*, 43.
- Kundu, A. 2020. Toward A Framework For Strengthening Participants' Self-Efficacy In Online Education. *Asian Association Of Open Universities Journal*.
- Li, D., Larsen, L., Yang, Y., Wang, L., Zhai, Y. & Sullivan, W. C. 2019. Exposure To Nature For Children With Autism Spectrum Disorder: Benefits, Caveats, And Barriers. *Health & Place*, 55, 71-79.
- Liu, J., Bowker, J. C., Coplan, R. J., Yang, P., Li, D. & Chen, X. 2019. Evaluating Links Among Shyness, Peer Relations, And Internalizing Problems In Chinese Young Adolescents. *Journal Of Research On Adolescence*, 29, 696-709.
- Masduki, M., Zakaria, N. & Ismail, N. N. The Significant Effects Of Communication Activities In The Co-Curricular Towards Reducing Shyness Amongst Elementary School Children. *Journal Of Physics: Conference Series*, 2018. Iop Publishing, 012058.
- Oflaz, A. 2019. The Effects Of Anxiety, Shyness And Language Learning Strategies On Speaking Skills And Academic Achievement. *European Journal Of Educational Research*, 8, 999-1011.
- Oguzie, A. E. 2019. Effect Of Self-Management Technique On Shyness Among Secondary School Students In Imo State, Nigeria. *Department Of Guidance And Counselling, Faculty Of Education, Nnamdi Azikiwe*.
- Polat, Ö. & Aydın, E. 2020. The Effect Of Mind Mapping On Young Children's Critical Thinking Skills. *Thinking Skills And Creativity*, 38, 100743.

63 Abstract

- Potter, J. E., Stevenson, A. J., Coleman-Minahan, K., Hopkins, K., White, K., Baum, S. E. & Grossman, D. 2019. Challenging Unintended Pregnancy As An Indicator Of Reproductive Autonomy. *Contraception*, 100, 1-4.
- Rahdar, A., Pourghaz, A. & Marziyeh, A. 2018. The Impact Of Teaching Philosophy For Children On Critical Openness And Reflective Skepticism In Developing Critical Thinking And Self-Efficacy. *International Journal Of Instruction*, 11, 539-556.
- Safitri, H., Rafli, Z. & Dewanti, R. 2020. Improving Students' Speaking Skills Through Task-Based Learning: An Action Research At The English Department. *International Journal Of Multicultural And Multireligious Understanding*, 7, 88-99.
- Shiravani Shiri, A., Heidari, J. & Ramyan, S. 2023. Challenges And Strategies For Teaching Creative Thinking In Elementary Schools In Yasuj. *Thinking And Children*, 14, 56-62 [In Persian].
- Tavasoly, A., Khakbaz, A., Afzali, A. (2023). 'A study of moral reasoning of second period of elementary school students', *Thinking and Children*, 14(1), pp. -. doi: 10.30465/fabak.2023.7940 [In Persian].
- Vorobyova, M. & Kochukhova, E. 2020. On The Way To Non-Hierarchical Communication: Methods Of Reading And Writing In Teaching Philosophy To University Students. *Kne Social Sciences*, 136-148-136-148.
- Zaree Zavaraki, E., Kabiri, A., Ghaedi, Y., Delavar, A. & Nili Ahmad Abadi, M. R. 2023. The Effectiveness Of Education Based On The "Model Of Technology Application In The For-Philosophy Children Program " On The Critical Thinking Of Talented Students In The Second Period Of Elementary School. *Thinking And Children*, 14, - 56-70.
- Zeytinoglu, S., Neuman, K. J., Degnan, K. A., Almas, A. N., Henderson, H., Chronis-Tuscano, A., Pine, D. S. & Fox, N. A. 2022. Pathways From Maternal Shyness To Adolescent Social Anxiety. *Journal Of Child Psychology And Psychiatry*, 63, 342-349.

تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوه اجتماع پژوهشی بر کاهش کمرویی دانش‌آموزان

وحیده دهقان جوپاری*

معصومه کریمی‌راد**، جمال دانایی‌فر***

چکیده

پژوهش حاضر با طراحی داستانهای مرتبط با مهارت‌های ارتباطی و آموزش آنها با برنامه آموزش فلسفه برای کودکان، با هدف بررسی تأثیر آن بر کاهش کمرویی دانش‌آموزان انجام گرفت. پژوهش شبه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل بود. یکی از مدارس ابتدایی ناحیه یک آموزش و پرورش شهرستان یزد با تعداد ۴۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۳۰ دانش‌آموز بعنوان نمونه انتخاب گردید. از مقیاس ابراز وجود کمبریل و ریجی برای سنجش ابراز وجود استفاده شد. برای سنجش کم‌رویی از مقیاس کم‌رویی استنفورد استفاده شد. یافته‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی به شیوه تحلیل کواریانس با استفاده از نرم افزار SPSS2018 تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوه فلسفه برای کودکان باعث افزایش مهارت قاطعیت ($p < 0.04$) و کاهش کم‌رویی در دانش‌آموزان کم‌رو ($p < 0.03$) می‌گردد. با کنترل پیش‌آزمون بین افراد کم‌رو گروه آزمایش و گروه کنترل از لحاظ کم‌رویی ($F = 5.23$ و $p < 0.03$) تفاوت معناداری وجود دارد. اجرای این برنامه آموزشی بدلیل ایجاد تعاملات سازنده بین دانش‌آموزان می‌تواند بطور مؤثر موجب بالا رفتن قاطعیت و در نتیجه کاهش کم‌رویی فرد گردد.

* کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، سازمان آموزش و پرورش، شیراز، فسا، ایران، vahide.dehghan67@gmail.com

** کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت، سازمان آموزش و پرورش، شیراز، فسا، ایران، masoomeh.karimirad33@gmail.com

*** کارشناسی ارشد مشاوره و راهنمایی، سازمان آموزش و پرورش، یزد، ایران (نویسنده مسئول)، Jamaldanaeifar@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱۴، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۳۰



کلیدواژه‌ها: مهارت‌های ارتباطی، کم‌رویی، آموزش فلسفه برای کودکان، مقیاس کم‌رویی استنفورد، قاطعیت دانش آموزان.

۱. مقدمه

کم‌رویی یک ناتوانی و معلولیت فراگیر اجتماعی است. در هر جامعه درصد قابل توجهی از افراد با این اختلال روانی مواجه هستند. در بسیاری از مواقع کم‌رویی اصلی ترین مانع شکوفایی قابلیت‌ها، خلاقیت‌ها و ایفای مسئولیت‌هاست. تحقیقات نشان داده است که افراد کم‌رو به احتمال زیاد تعادلات اجتماعی را تهدید کننده تلقی می‌کنند که از طریق آن مورد ارزیابی و قضاوت دیگران قرار می‌گیرند (Collado et al., 2021). امروزه در خانه، مدرسه و دانشگاهها رفتارهای بسیاری مانند پرخاشگری، اضطراب، استرس، ناسازگاری، خودکشی، احساس پوچی و بی‌ارزشی و رفتارهای دیگری از این قبیل به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است (Eskandari Sharafi and Baygzade, 2023). از جمله عواملی که باعث می‌شود افراد به چنین عواقب منفی و مخاطره آمیزی دچار شوند کم‌رویی شدید می‌باشد (Hajfiroozabadi et al., 2022). پژوهشها نشان داده اند که بسیاری از کودکانی که در برقراری روابط اجتماعی مشکل دارند و یا توسط همسالان خود مورد پذیرش واقع نمی‌شوند در معرض ابتلا به انواع نابهنجاریهای رفتاری و عاطفی قرار می‌گیرند (Li et al., 2019). فقدان مهارتهای ارتباطی برای نوجوانان و افراد بزرگسال نیز با مجموعه‌ای از پیامدهای منفی همراه است که می‌تواند گستره وسیعی از رفتارهای اجتماعی افراد را در برگیرد. تحقیقات بعمل آمده نشان می‌دهد هر چه مهارتهای ارتباطی افراد افزایش باید از میزان کم‌رویی آنها کاسته می‌شود و برعکس (Jin and Park, 2013, Hosseini et al., 2019).

آموزش مهارت‌های ارتباطی به افراد موجب تقویت احساس خودکارآمدی و کنترل درونی فرد می‌شود و این احساسات نیز در روابط متقابل با دیگران، اعتماد به نفس و عزت نفس فرد را تقویت میکند و باعث بهبود قاطعیت فرد میگردد (Kundu, 2020). فراگیری مهارت‌های ارتباطی تأثیر زیادی در افزایش قاطعیت افراد می‌تواند داشته باشد. مهارت‌های ارتباطی رفتارهایی هستند که متضمن توانایی شروع و تداوم ارتباط اجتماعی اند، این مهارتها دارای ماهیتی تعاملی، وابسته به موقعیت و هدفمند هستند و بخشی از مهارتهای زندگی به شمار می‌روند که توفیق افراد را در موقعیت‌های متعدد از طریق توانایی ایجاد ارتباط سازنده قابل پیش‌بینی می‌سازند (Choong et al., 2019, Zaree Zavaraki et al., 2023). برنامه فلسفه برای

تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوهٔ اجتماع ... (وحیده دهقان جوپاری و دیگران) ۶۷

کودکان با ایجاد فرصت کاوشگری پیرامون موضوعاتی که ذهن کودک را درگیر خود ساخته علاوه بر پرورش قدرت تفکر و تعمق بر مسائل، منجر به تفکر تأملی، داوری مستدل، تفکر مشارکتی، احساس کفایت در تولید و پرورش ایده‌ها و مسئولیت‌پذیری اخلاقی شده و مانع از احساس حقارت کودک می‌شود ((Karadağ and Demirtaş, 2018, Shiravani Shiri et al., 2023).

بالا بردن مهارت قاطعیت از این جهت دارای اهمیت است که به مشاوران و روانشناسان کمک می‌کند تا با اقداماتی سبب افزایش قاطعیت و عزت نفس و کاهش میزان اضطراب اجتماعی، پرخاشگری، کم‌رویی و افسردگی در افراد شوند و در نتیجه سلامت روانی را ارتقاء دهند (Tavasoly et al., 2023). افرادی که فاقد مهارت قاطعیت هستند نیز قدرت نه گفتن ندارند، احساس گناه می‌کنند، سلطه‌پذیرند، در رفتار خود ترس دارند (Işiklar and Öztürk, 2022). لذا پژوهشگران در صددند با طراحی داستانهای مرتبط با مهارت‌های ارتباطی و داستانهایی که به نحوی بازگوکننده شرایط و رویدادهایی است که برای افراد کم‌رو و فاقد مهارت‌های ارتباطی بوجود می‌آید و بیان کردن آنها در بین دانش‌آموزان فاقد مهارت‌های ارتباطی به شیوه فلسفه برای کودکان آنها را در موقعیت شخصیت داستان قرار داده و بیان سؤالاتی در این زمینه موجب تشویق افراد به اظهارنظر در جمع و ارائه راهکار از طرف آنها و بازسازی شیوه تعاملی آنها با دیگران گردد (Eskandari Sharafi et al., 2022) و در نهایت مشخص نماید که آیا آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوه آموزش بر اساس فلسفه برای کودکان بر بالا بردن قاطعیت در کودکان و کاهش کم‌رویی آنها تأثیر دارد (Rahdar et al., 2018).

برای مقابله سازگاران با استرس‌های موقعیت‌های مختلف و بالا بردن مهارت‌های ارتباطی کودکان کم‌رو توصیه‌ها و برنامه‌های آموزشی تدوین شده که می‌توان به شرکت در بازیها، داشتن الگوی مناسب در زندگی، تمرین و کاربرد مهارت‌ها و آموزشهای مستقیم اشاره کرد. از آنجا که با توجه به وجود تعداد بسیار زیادی از کودکان و نوجوانانی که از کم‌جراتی رنج می‌برند و در برقرار کردن ارتباط مناسب با همسالان خود و دیگران مهارت لازم را ندارند. علی‌رغم وجود داستانها و روایتهای متنوع در کتابهای درسی در زمینه مهارت‌های قاطعیت و ارتباطی، توجه زیادی به آموزش کاربردی آنها صورت نمی‌گیرد و بررسی این تحقیق می‌تواند در جهت تشویق آموزگاران و ترغیب آنها به استفاده از برنامه آموزش فلسفه برای کودکان در آموزش این داستانها در جهت کاهش کم‌رویی و بالا بردن مهارت قاطعیت آنها مؤثر باشد.

۲. مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر با هدف شناخت تأثیر اجرای برنامه آموزش فلسفه برای کودکان بر مهارت ارتباطی و قاطعیت دانش آموزان کم رو انجام گرفته است. روش پژوهش تجربی از نوع پیش آزمون، پس آزمون با گروه کنترل بود. در عین حال سایر متغیرهای احتمالی مؤثر از طریق کنترل نظام مند، انتخابدر دسترس تحت کنترل قرار گرفت.

در این پژوهش دو گروه آزمایش و کنترل دو بار مورد اندازه گیری قرار گرفتند، یکبار قبل از شروع آموزش و بار دوم بعد از اتمام آموزش، پس از انجام پیش آزمون بر روی هر دو گروه، گروه آزمایش تحت تأثیر متغیر مستقل قرار گرفت. در حالیکه به گروه کنترل هیچ آموزشی داده نشد. سپس از هر دو گروه پس آزمون بعمل آمد. که دیاگرام طرح مذکور در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. دیاگرام روش انجام پژوهش

گروه	پس آزمون	متغیر مستقل	پیش آزمون
آزمایش	T ₂	X	T ₁
کنترل	T ₂	---	T ₁

۱.۲ جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری شامل تمام دانش آموزان پسر ۸ تا ۱۰ ساله دبستان که در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ در ناحیه یک آموزش و پرورش مشغول به تحصیل بود. نمونه شامل ۳۰ نفر از دانش آموزان پسر مقطع دبستان بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. چون این پژوهش از نوع مداخله ای می بود و مداخله گروهی انجام گرفت تعداد نمونه ۳۰ نفر انتخاب شدند.

۲.۲ گردآوری اطلاعات

۱.۲.۲ پرسش‌نامه ابراز وجود

پرسشنامه ابراز وجود بر اساس آزمون ابراز وجود گمبریل و ریجی تهیه شده است (Gadamer, 1975). دارای ۴۰ ماده اصلی می باشد که در برخی از مواد آن به دلیل عدم تطابق با

تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوهٔ اجتماع ... (وحیده دهقان جوپاری و دیگران) ۶۹

فرهنگ ایرانی، تغییراتی در آن داده شد و به ۲۲ سؤال رسید. هر ماده آزمون یک موقعیتی را که مستلزم رفتار قاطعیت است نشان می‌دهد از آزمودنی خواسته می‌شود که برای پاسخ دادن به سؤالات بر حسب یک مقیاس درجه بندی ۵ گزینه ای عمل نماید. این آزمون دارای چند رشته سؤال است: الف) رد کردن تقاضا ب) بیان کردن محدودیت های شخصی ج) پیش قدم شدن در آغاز یک برخورد اجتماعی و بیان احساسات مثبت ج) کنار آمدن و قبول انتقاد چ) قبول تفاوت داشتن با یکدیگر ح) ابراز وجود در موقعیتهایی که باید کمک کرد خ) پس‌خوراند منفی. این پرسشنامه بر خلاف سایر پرسشنامه های قاطعیت برای افراد خاصی ساخته نشده است و سؤالات آن محدوده وسیعی از موقعیت های مختلف را در بر می‌گیرد. ماده های این مقیاس دارای ۵ گزینه است: ۱) بسیار زیاد ناراحت می‌شوم ۲) زیاد ناراحت می‌شوم ۳) به طور متوسط ناراحت می‌شوم ۴) کمی ناراحت می‌شوم ۵) اصلاً ناراحت نمی‌شوم. در این مقیاس ماده ها بر اساس مقادیر «۱، ۲، ۳، ۴، ۵» نمره گذاری شدند در پایان حاصل جمع نمرات میزان قاطعیت فرد را نشان داد. این امتیاز دامنه ای از ۲۲ تا ۱۱۰ را داشت. امتیازات بالاتر بیانگر میزان قاطعیت (ابراز وجود) بالاتر در فرد پاسخ دهنده بود و برعکس (Hafezi et al 2020.).

۲.۲.۲ پرس‌شنامه کم‌رویی

برای سنجش کم‌رویی از پرسشنامه کم‌رویی استفنورد استفاده گردید. این پرسشنامه دارای ۴۰ سوال بوده و هدف آن سنجش میزان کم‌رویی در افراد است. طیف پاسخگویی آن از نوع لیکرت بود. نحوه نمره گذاری برای سؤالات، با محتوای مثبت (از صفر به چهار) و برای سؤالات با محتوای منفی بر عکس (از چهار به صفر) انجام شد. این امتیاز دامنه ای از ۴۰ تا ۱۶۰ داشت. هر چه نمرات فرد پاسخ دهنده بالاتر بود، بیانگر کم‌رویی بیشتر وی بود و برعکس.

۳.۲ روایی و پایایی

برای تعیین روایی و پایایی پرسشنامه از روایی و پایایی که در پژوهش یاسی و همکاران روایی این پرسشنامه ۰/۷۴ بدست آمد و مورد تایید قرار گرفته است استفاده گردید. همچنین پایایی پرسشنامه یا قابلیت اعتماد آن با استفاده از روش اندازه گیری آلفای کرونباخ محاسبه شد. آلفای

کرونباخ برای پرسشنامه پرسشنامه کم رویی استنفورد ۰/۸۷ بدست آمد (Elyasi and Eyzadi, Sarabi, 2021).

۴.۲ اجرای پژوهش

با هماهنگی اداره آموزش و پرورش ناحیه یک و دریافت مجوز نسبت به انتخاب گروه به روش نمونه گیری تصادفی ای اقدام گردید. ابتدا برای شناسایی کودکان کم رو از آموزگاران کلاسها خواسته شد چک لیست رفتاری را در مورد دانش آموزان کلاس که با مهارت کم رویی مطابقت دارند شناسایی کنند. سپس پرسشنامه کم رویی را در مورد آنها اجرا کنند بعد از پر شدن پرسشنامه و جمع آوری نمره های هر یک از این دانش آموزان در مقیاس کم رویی، تعداد ۳۰ نفر از دانش آموزانی که بیشترین نمره ها را کسب کرده بودند به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. به طور تصادفی به گروه آزمایش و کنترل تقسیم شدند سپس تست مهارت قاطعیت قبل از اجرای متغیر مستقل برای هر دو گروه اجرا شد. برای گروه انتخاب شده یک دوره آموزش مهارت های ارتباطی با توجه به پکیج مشخص شده براساس طراحی داستانهای مرتبط با مهارت های ارتباطی و با روش فلسفه برای کودکان طراحی و در ۱۲ جلسه هر هفته ۲ جلسه ۵۰ دقیقه ای برگزار گردید. جهت کنترل تاثیر آموزش بر گروه کنترل کلاسها در روزهایی که مدرسه تعطیل بود با حضور دانش آموزان گروه آزمایش برگزار گردید. قسمتی از گفت و گوهای جلسه چهارم و پنجم در فایل ضمیمه آورده شده است.

۵.۲ اجرای برنامه آموزش مهارت های ارتباطی به شیوه فلسفه برای کودکان

گام اول بیان یک داستان جذاب و البته چالش انگیز در کلاس (یا هر جای دیگر) بود. گام دوم راهنمایی دانش آموزان و هدایت آنان در جهت طرح سئوالات و بیان چالش های موجود در فرازها و نشیب های داستان و شخصیت های آن بود که حتی الامکان به صورت غیر مستقیم انجام شد. دانش آموزان آزاد بودند تا در مورد هر قسمت از داستان که برایشان حیرت آور بوده یا آنان را به تفکر و داشته است، سئوالاتی را مطرح کنند. در این قسمت نیز معلم به صورت غیر مستقیم و با بیان پرسش هایی دانش آموزان را در جهت طرح سئوالات مناسب هدایت می کرد.

تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوهٔ اجتماع ... (وحیده دهقان جوپاری و دیگران) ۷۱

در مرحله بعد سئوالات تک تک دانش آموزان پای تخته به نام خود آنان نوشته شد. دانش آموزان در مورد ابعاد مختلف آن سؤال به مباحثه می پرداختند. هر کس پاسخ خود را با دلایلی که به ذهنش خطور میکرد، بیان می کرد. بدین ترتیب حلقه کندوکاو شکل می گرفت. نکته دیگر در مورد نقطه آغاز بحث و گفت و گو این بود که علاوه بر داستان گویی که ذکر گردید، استفاده از تصویر، فیلم، متن، شعر، رویداد های روزمره و جاری، بازی، مسئله و چیستان و ... نیز به عنوان شروع برنامه حلقه های کندوکاو مورد استفاده قرار گرفت. خلاصه‌ای از روش اجرای بسته آموزشی که در ۱۲ جلسه و هر جلسه ۵۰ دقیقه اجرا شد در جدول شماره ۱ ضمیمه آمده است. آنالیز آماری

به منظور شناخت دقیق نمونه آماری، ابتدا با استفاده از آمار توصیفی متغیرهای کم رویی و قاطعیت نمونه های مورد بررسی با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شد. برای تلخیص داده ها استفاده از روش های آمار توصیفی شامل محاسبه میانگین، انحراف معیار و ترسیم نمودار استفاده شد. قبل از تحلیل داده های مربوط به فرضیه ها، برای اطمینان از این که داده های این پژوهش مفروضه های زیربنایی تحلیل کوواریانس را برآورد می کنند، به بررسی آن ها پرداخته شد. بدین منظور مفروضه های همگنی واریانس ها مورد بررسی قرار گرفت. برای مقایسه گروه آزمایش و کنترل بر اساس نمرات پس آزمون، بعد از کنترل اثر پیش آزمون، جهت بررسی اثر بخشی آموزش های ارائه شده در کاهش کم رویی و افزایش قاطعیت، از تحلیل کوواریانس استفاده شد. ضمناً سطح معناداری ۲ آزمون برابر با (۰/۰۵) در نظر گرفته شده است. آنالیزها با استفاده از نرم افزار SPSS2018 انجام شد.

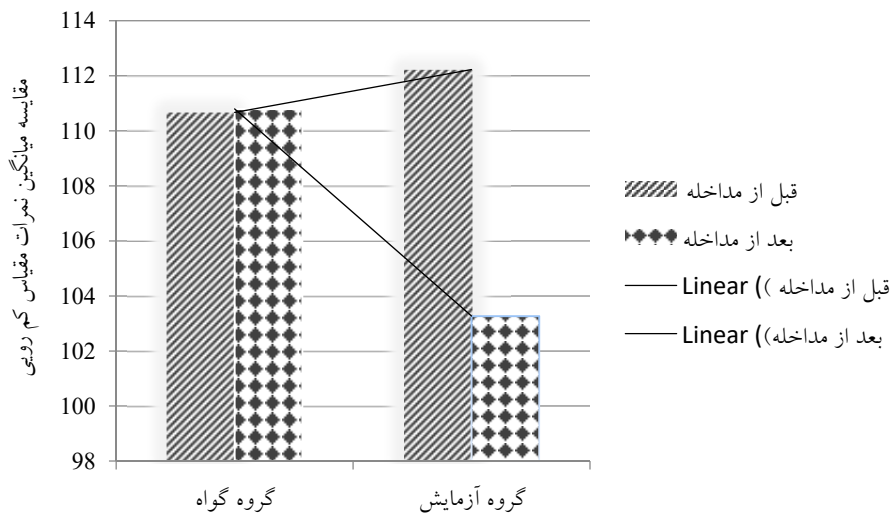
۳. یافته‌ها

یافته های توصیفی تحقیق حاضر به صورت فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و تعداد آزمودنی های نمونه برای متغیرهای تحقیق می باشد که در جداول ۲ زیر ارائه شده است.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار نمره کم رویی و قاطعیت گروه های آزمایش و کنترل در مرحله پیش آزمون و پس آزمون

متغیر	مرحله	شاخص آماری		تعداد
		میانگین	انحراف معیار	
کم رویی	پیش آزمون	آزمایش	۱۱۲/۲۳	۱۵
		کنترل	۱۱۰/۶۷	۱۵
	پس آزمون	آزمایش	۱۰۳/۲۷	۱۵
		کنترل	۱۱۰/۸۰	۱۵
قاطعیت	پیش آزمون	آزمایش	۶۳/۷۳	۱۵
		کنترل	۶۴/۵۳	۱۵
	پس آزمون	آزمایش	۷۲/۵۳	۱۵
		کنترل	۶۳/۳۳	۱۵

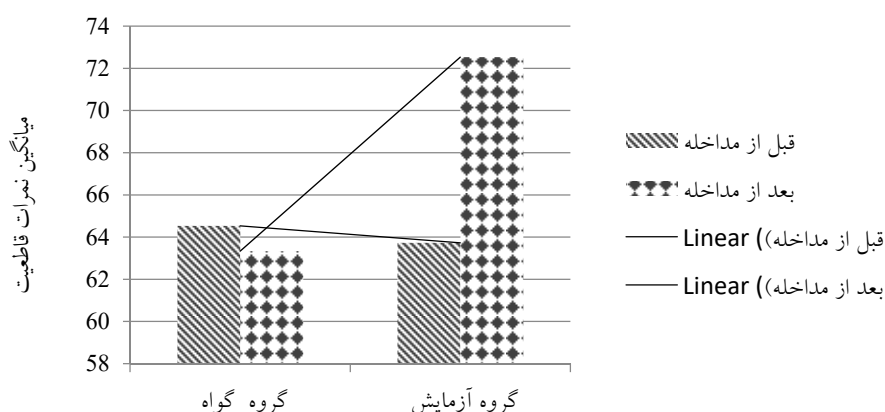
براساس جدول ۲ در مرحله پیش آزمون میانگین کم رویی در گروه آزمایش و کنترل به ترتیب $112/23 \pm 7/88$ و $110/67 \pm 7/65$ بود. میانگین کم رویی در مرحله پس آزمون در گروه آزمایش و کنترل به ترتیب $103/27 \pm 8/11$ و $110/80 \pm 9/59$ بود. قاطعیت در مرحله پیش آزمون برای گروه های آزمایش و کنترل به ترتیب $63/73 \pm 17/93$ ، $64/53 \pm 17/34$ و $72/53 \pm 11/84$ ، $63/33 \pm 11/89$ بدست آمد. مقایسه آن در شکل ۱ آمده است.



شکل ۱. مقایسه میانگین نمرات مقیاس کم رویی بین گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از مداخله

تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوهٔ اجتماع ... (وحیده دهقان جوپاری و دیگران) ۷۳

براساس شکل ۱ تفاوت میانگین نمرات مقیاس کم رویی قبل و بعد از آموزش در گروه آزمایش تفاوت چشمگیری داشته است (از ۱۱۲/۲۳ به ۱۰۳/۲۳ کاهش داشته است) به نوعی کم رویی پس از مداخله کاهش داشته است. اما در گروه کنترل میزان کم رویی قبل و بعد از مداخله یکسان بوده است. مقایسه میانگین نمرات قاطعیت بین گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از مداخله در شکل ۲ آورده شده است.



شکل ۲. مقایسه میانگین نمرات قاطعیت بین گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از مداخله

همچنین میانگین نمرات قاطعیت در گروه آزمایش پس از مداخله بسیار افزایش داشته است بطوریکه قبل از مداخله ۶۳/۷۳ و پس از آن ۷۲/۵۳ رسیده است. اما در گروه شاهد قبل (۶۴/۵۳) و بعد از مداخله (۶۳/۳۳) تغییر چندانی نداشته است. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنف جهت پیش فرض نرمال بودن توزیع نمرات در جامعه و نیز نتایج آزمون بررسی پیش فرض همگنی شیب‌های رگرسیون، برای متغیرهای کم رویی و قاطعیت در جداول ۲ و ۳ ضمیمه ارائه شده است.

همانگونه که در جدول ۲ ضمیمه مشاهده می‌گردد، فرض صفر برای نرمال بودن توزیع نمرات دو گروه در متغیرهای کم رویی و قاطعیت تأیید می‌گردد. یعنی پیش فرض نرمال بودن توزیع نمرات در پیش‌آزمون و در هر دو گروه آزمایش و کنترل تأیید گردید.

در حالیکه این فرض وجود دارد که متغیرها در تحلیل کوواریانس در کل داده‌ها باید خطی بودن را نشان دهند، این فرض نیز باید در نظر گرفته شود که خطوط رگرسیون برای هر گروه در پژوهش باید یکسان باشند. اگر رگرسیون‌ها همگن نباشد آنگاه کوواریانس تحلیل

مناسبی نخواهد بود. فرض همگنی رگرسیون یک موضوع کلیدی در کوواریانس است. لازم به توضیح است که در این پژوهش پس آزمون های کم رویی و قاطعیت به عنوان متغیرهای وابسته و پیش آزمون های آن ها به عنوان متغیرهای کمکی (کواریت ها) تلقی شدند. زمانی فرض همگنی شیب ها برقرار خواهد بود که میان متغیر های کمکی (در این پژوهش پیش آزمون ها) و متغیرهای وابسته (در این پژوهش پس آزمون ها) در همه سطوح عامل (گروه های آزمایش و کنترل) برابری حاکم باشد. آنچه مورد نظر خواهد بود تعاملی غیر معنادار بین متغیرهای وابسته و کمکی (کواریت ها) است. در این پژوهش قبل از تحلیل داده ها، برای بررسی همگنی شیب های رگرسیون باید میان متغیرهای کمکی (پیش آزمون ها) و وابسته (پس آزمون ها) در سطوح عامل (گروه های آزمایش و کنترل) برابری حاکم باشد.

مقدار F تعامل برای کلیه متغیرها معنادار نبود. بنابراین، مفروضه همگنی رگرسیون تأیید می شود. برای رعایت پیش فرض تساوی واریانس ها متغیرهای تحقیق از آزمون لوین استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون لوین در مورد پیش فرض تساوی واریانس های نمره ها متغیرهای تحقیق دو گروه در جامعه

متغیر	آماره	درجه آزادی اول	درجه آزادی دوم	سطح معنی داری
کم رویی	آزمایش ۰/۰۰۴	۱	۲۸	۰/۹۵۳
	کنترل ۰/۰۶۹	۱	۲۸	۰/۷۹۵
قاطعیت	آزمایش ۰/۰۰۹	۱	۲۸	۰/۹۲۶
	کنترل ۰/۰۶۹	۱	۲۸	۰/۷۹۵

همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می شود، آزمون لوین در متغیرهای کم رویی و قاطعیت معنادار نمی باشند. بنابراین واریانس دو گروه آزمایش و کنترل در متغیرهای کم رویی و قاطعیت معنادار نیست، در نتیجه فرض همگنی واریانس ها تأیید می شود و فرض صفر برای تساوی واریانس های نمره ها دو گروه در کلیه متغیرهای تحقیق تأیید می گردد. یعنی پیش فرض تساوی واریانس های نمره ها در دو گروه آزمایش و کنترل تأیید گردید. نتایج تحلیل کواریانس چند متغیری بر روی میانگین نمرات پس آزمون کم رویی و قاطعیت گروه های آزمایش و کنترل با کنترل پیش آزمون در جدول ۴ بیان گردیده است.

تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوهٔ اجتماع ... (وحیده دهقان جوپاری و دیگران) ۷۵

جدول ۴. نتایج تحلیل کواریانس چند متغیری بر روی میانگین نمرات پس آزمون کم رویی و قاطعیت گروه‌های آزمایش و کنترل با کنترل پیش آزمون

نام آزمون	مقدار	DF فرضیه	DF خطا	F	P	اندازه اثر
آزمون اثر پیلایی	۰/۹۹	۴	۲۶	۲۷۱۹/۲	۰/۰۰۰۱	۰/۸۴۸
آزمون لامبدای ویلکز	۰/۰۲	۴	۲۶	۲۷۱۹/۲	۰/۰۰۰۱	۰/۸۴۸
آزمون اثر هتلینگ	۴۲۲/۲	۴	۲۶	۲۷۱۹/۲	۰/۰۰۰۱	۰/۸۴۸
آزمون بزرگترین ریشه روی	۴۲۲/۲	۴	۲۶	۲۷۱۹/۲۱	۰/۰۰۰۱	۰/۸۴۸

با کنترل پیش آزمون سطوح معنی داری همه آزمون‌ها، بیانگر آن هستند که بین افراد گروه‌های آزمایش و کنترل حداقل از لحاظ یکی از متغیرهای وابسته (کم رویی و قاطعیت) تفاوت معنی داری وجود دارد ($F=۲۶۳۹/۱$ و $p<۰/۰۰۰۱$) (جدول ۴). برای پی بردن به این نکته که از لحاظ کدام متغیر بین دو گروه تفاوت وجود دارد، دو تحلیل کواریانس یک راه در متن مانکوا انجام گرفت. نتایج حاصل در جداول ۷ و ۸ ارائه شده است. میزان تأثیر یا تفاوت برابر با ۰/۸۴۸ بود. به عبارت دیگر، ۸۴/۸ درصد تفاوت‌های فردی در نمرات پس آزمون کم رویی و قاطعیت دانش آموزان کم رو می باشد. که نشان می دهد آموزش مهارت ارتباطی با اجرای برنامه آموزش فلسفه بر کاهش کم رویی کودکان تأثیر دارد. نتایج تحلیل کواریانس یک راه در متن مانکوا بر روی میانگین نمره پس آزمون کم رویی گروه آزمایش و کنترل با کنترل پیش آزمون در جدول ۵ بیان گردیده است.

جدول ۵. نتایج تحلیل کواریانس یک راه در متن مانکوا بر روی میانگین نمره پس آزمون کم رویی گروه آزمایش و کنترل با کنترل پیش آزمون

متغیر	مجموع مجذورات	DF	میانگین مجذورات	F	P	اندازه اثر
کم رویی	۴۲۷/۸	۱	۴۲۷/۸	۵/۲۳	۰/۰۳	۰/۸۳۶

با کنترل پیش آزمون بین افراد کم رو گروه آزمایش و گروه کنترل از لحاظ کم رویی ($F=۵/۲۳$ و $p<۰/۰۳$) تفاوت معناداری وجود دارد (جدول ۵). به عبارتی، آموزش مهارت‌های ارتباطی از طریق داستان‌های مرتبط، و آموزش آنها با اجرای برنامه آموزش فلسفه به گروه آزمایش نسبت به میانگین گروه کنترل، موجب کاهش کم رویی گروه آزمایش شده است. میزان تأثیر برابر ۰/۸۳۶ بود که نشان می دهد، ۸۳/۶ درصد تفاوت‌های فردی در نمرات پس آزمون

تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوهٔ اجتماع ... (وحیده دهقان جوپاری و دیگران) ۷۷

همکاران (Arroyo et al., 2012) در یک راستا بوده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که این برنامه آموزش در کاهش علائم کم‌رویی مؤثر است یعنی فرض پژوهش مبنی بر کارآمدی آموزش مهارت‌های ارتباطی با اجرای برنامه آموزش فلسفه در کاهش علائم کم‌رویی تأیید شد. پژوهش‌های Masduki و همکاران (Masduki et al., 2018) و Oflaz و همکاران (Oflaz, 2019) و بیانگر تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی بر کاهش کم‌رویی می‌باشد که با نتایج حاصله از این پژوهش در یک راستا می‌باشد.

در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت که کم‌رویی علاوه بر آن که ریشه در اضطراب دارد بیانگر این است که این کودکان مهارت برقراری ارتباط با همسالان خود را نیاموخته‌اند و یا به گونه‌ای ناصحیح با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند. به همین دلیل برقراری ارتباط با آنها با پاسخ‌های مثبت همسالان همراه نمی‌شود و ممکن است از جمع همسالان و محیط‌های دیگر طرد شود زیرا خود و توانایی خود را کمتر از توانایی دیگران تخمین می‌زند (Zeytinoglu et al., 2022). از طرفی نقش شخصیت‌های داستان و نوع طرح داستانها و وقایعی که برای شخصیت‌های داستان اتفاق می‌افتد به نوعی با برخی از تجارب دانش‌آموزان مشترک می‌باشد که با بحث بر روی آنها و بیان آنها در جلسه هم موجب تشویق دانش‌آموزان به خود افسایی، به اشتراک گذاشتن تجارب و آموزش فرار از کم‌رویی می‌شود (Anwar et al., 2019).

یکی از اصول بنیادی حاکم بر رفتار، این است که انسانها عمدتاً در فعالیتهایی شرکت می‌کنند که پیامدهای ارزشمندی برای آنها داشته باشد (Hamari et al., 2016) و با در نظر گرفتن این نکته که افراد کم‌رو، ارزش اجتماعی خود را پایین میدانند، با دیده تردید به تواناییهای خود می‌نگرند و همواره نگران ارزیابی‌های منفی دیگران در مورد رفتارهای خود هستند بنابراین از حضور در جمع و رویارویی‌های اجتماعی واهمه دارند. در چنین شرایطی افراد کم‌رو، از تعاملهای اجتماعی پرهیز می‌کنند و تمایل دارند که در حاشیه قرار گیرند (Cao and Kang, 2019).

در واقع افراد کم‌رو، با محدود کردن دامنه رفتارهای اجتماعی خود، در پی آن هستند که خطوط و پیامدهای منفی احتمالی را از خود دور کنند این در شرایطی است که به این مسئله آگاهی ندارند که با اجتناب از موقعیت‌های اجتماعی، احتمال بالا بردن سطح حرمت خود و همچنین فرصتهای یادگیری را به حداقل می‌رسانند و در نهایت مانع تحول مهارتهایی می‌شوند که برای داشتن عملکرد مؤثر اجتماعی ضروری هستند (Liu et al., 2019).

بطور کلی میتوان گفت که مشکل افراد کم رو بیشتر در زمینه نوع ادراک، شناخت اجتماعی و عدم آگاهی در نحوه رفتارهای جرأت مندانه می باشد که این نوع آموزش، با ارائه داستانهایی که به نوعی می تواند بازگو کننده موقعیت هایی باشد که فرد در آن موقعیت قرار گرفته است و بحث کردن روی این داستانها، بازگو کردن خاطرات دانش آموزان، ارائه راهکار و تجارب موفق آنها در این موقعیت ها و مشارکت افراد در جمع، میتواند تا حدودی باعث بالا رفتن شناخت اجتماعی دانش آموزان و آگاهی از نحوه رفتار مناسب در چنین موقعیت هایی گردد (Vorobyova and Kochukhova, 2020). از یک سو فرد کم رو به دلیل کاستی در روابط بین فردی، مجال فراگیری مهارتهای ارتباطی، نمی یابد و از سوی دیگر دیگران هم به قدر کافی با او تعامل ندارند و در فرایند ارتباط، با او سهمیم نمی شوند تا او بتواند خود را بازیابد و مهارتهای ارتباطی لازم را کسب کند یا بهبود بخشد (Safitri et al., 2020).

این در حالی است که گروهی بودن آموزش مهارتهای ارتباطی، از راه طراحی داستان و آموزش به شیوه فلسفه برای کودکان، موجب میشود که با توجه به قوانینی که در هر گروه گذاشته شده، فرد در قالب این نوع آموزش با افراد گروه، تعامل ایجاد کند و این تعامل موجب پذیرش او از سوی گروه و تشویق بیشتر فرد به مشارکت در بحث های گروهی و بالا رفتن مهارت های عملی در ارتباط با دیگران میشود. نتایج نشان داد آموزش مهارت ارتباطی با اجرای برنامه آموزش فلسفه بر افزایش قاطعیت کودکان تأثیر دارد. که با پژوهش های Jovanović و همکاران (Jovanović et al., 2019)، Polat و همکاران (Polat and Aydın, 2020) و IŞIKLAR و همکاران (IŞIKLAR and ÖZTÜRK, 2022) در یک راستا می باشد. یافته های حاصل از این پژوهش در بررسی تأثیر آموزش مهارتهای ارتباطی به شیوه فلسفه بر افزایش قاطعیت دانش آموزان، بیانگر افزایش قاطعیت دانش آموزان شرکت کننده در کلاس های آموزشی مهارت های ارتباطی با اجرای برنامه آموزش فلسفه می باشد.

طراحی داستانهای مرتبط با مهارت های ارتباطی و نقش گرفتن شخصیت های داستان مانند افراد کمرو و فاقد جرأت موجب همزاد پنداری دانش آموزان می گردد که با بحث بر روی آنها در جلسه توسط دانش آموزان موجب بیان راهکار و اشتراک تجارب با یکدیگر می گردد که می توان دلیل تاثیر پذیری بالای ۹۰ درصد این آموزشها را نیز تحت تاثیر داستان قرار گرفتن دانش آموزان قلمداد کرد (Girmen and Kaya, 2019). در جریان آموزش مهارت های ارتباطی با برنامه آموزش فلسفه یاد می گیرند در هر زمینه ای مشکل یا مسئله ای دارند خودشان حل کنند. وقتی کودکان در میان خود به بحث مشغولند برای آنها غیر عادی نیست که هم دیگر را گه گاه

تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوهٔ اجتماع ... (وحیده دهقان جوپاری و دیگران) ۷۹

بدون غرض به مبارزه بطلبند، در واقع آنها می‌خواهند دلیل داوری دوستان خود، یا معنای جملات بکار رفته را بدانند و یا در مورد انگیزه رفتار شخصیت داستان و یا اصلاح رفتار او بحث کنند پس آنها یاد می‌گیرند زیر سؤال بردن و یا چالش ایجاد کردن خوب است و این همان چیزی است که کودک کم‌رو از آن فرار می‌کند و یا می‌ترسد (Potter et al., 2019).

۵. پیشنهادات

۱.۵ پیشنهادهای کاربردی

پیشنهاد می‌گردد برنامه آموزش فلسفه برای کودکان بعنوان یکی از برنامه‌های آموزش مهارت‌های زندگی به دانشجویان رشته‌های مشاوره و راهنمایی و نیز دانشجویان علوم تربیتی آموزش داده شود تا بعنوان یکی از برنامه‌های کارآمد در ارتقاء مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان بکار رود.

قانع کردن برنامه‌ریزان و تدوین کتب درسی جهت گنجاندن داستانهای مرتبط با مهارت‌های ارتباطی در کتب درسی و از طرفی بالا بردن سطح مهارت معلمان در زمینه آموزش این مهارت‌ها با روشهای گوناگون کاربردی، برگزاری دوره‌ها و کارگاههای آموزشی ضمن خدمت، تشکیل گردهمایی‌ها برای دست‌اندرکاران آموزش مهارت‌های زندگی و بخصوص مهارت‌های ارتباطی در جهت اجرای برنامه‌های متنوع آموزشی و خارج شدن از روش سنتی و بدون بازده سخنرانی و به کار بردن برنامه آموزش فلسفه برای کودکان در برنامه‌های آموزشی خود.

پژوهش حاضر در مقطع ابتدایی انجام گرفت که پیشنهاد می‌شود پژوهشهای دیگری در این زمینه در مقاطع تحصیلی دیگر انجام گیرد تا با مقایسه نتایج آنها با قاطعیت بیشتری در مورد اجرای این برنامه تصمیم‌گیری شود.

۲.۵ پیشنهادهای پژوهشی

پژوهش حاضر در بین دانش‌آموزان پسر انجام گرفت که پیشنهاد می‌شود پژوهشهای دیگری در این زمینه در بین دانش‌آموزان دختر انجام گیرد تا با مقایسه نتایج آنها با قاطعیت بیشتری در مورد اجرای این برنامه تصمیم‌گیری شود.

برخورد مثبت همراه با تأیید و تشویق در زمان ارائه پیشنهادها و راهکار مناسب در جهت بهبود رفتار شخصیت داستان و پاسخ به پرسشهای ارائه شده موجب بروز باور خودکارآمدی قوی و قضاوت مثبت نسبت به رفتار و گفتار خود می‌گردد که این قضاوت مثبت موجب بالا رفتن مهارت قاطعیت در کودک می‌شود. نوع داستانهای طراحی شده و مطرح کردن آنها در گروه و بحث بر روی سؤالات مطرح شده و نیز آزاد گذاشتن کودکان برای طرح سؤالات موجب می‌شود که دانش آموزان تجاربشان را به یاد بیاورند و آنها را مرور کنند و سؤالاتی را که در این زمینه در ذهن دارند را مطرح و روی آن بحث کنند و بر اساس پاسخ‌هایی که دیگران می‌دهند و گفتگویی که بین آنها شکل می‌گیرد موجب از بین رفتن آن باورهای غلط زمینه ساز کم‌رویی می‌گردد.

۶. محدودیت‌ها

بکار بردن آزمون‌های مداد کاغذی برای دانش‌آموزان نمی‌تواند به‌طور کافی و کامل احساسات و نظرات باطنی آنها را بازگو کند و برای انجام تست علاوه بر اینکه باید توضیحات زیادی را ارائه نمود، محدود شدن این پژوهش به دانش‌آموزان پسر مقطع ابتدایی یکی دیگر از محدودیت‌های پژوهش می‌باشد. عدم پیگیری نتایج آموزش، بدین معنا که آیا تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی تا مدت پس از اتمام دوره ادامه می‌یابد، یکی دیگر از محدودیت‌های این پژوهش می‌باشد.

پیشنهاد می‌گردد پژوهش‌های دیگری در زمینه آموزش مهارت‌های ارتباطی با بکار بردن برنامه آموزش فلسفه، در مقاطع دیگر تحصیلی انجام گیرد تا با مقایسه نتایج با قاطعیت بیشتری در مورد اجرای این برنامه بتوان تصمیم‌گیری کرد. همچنین پژوهش‌های دیگری بر روی دانش‌آموزان دختر انجام و میزان یادگیری و یا اثر بخشی آن بین دو جنس دختر و پسر مقایسه گردد. علاوه بر این جهت بررسی تاثیر گذاری و یا سنجش مهارت‌های قاطعیت و کم‌رویی از سنجش رفتار و مصاحبه با دانش‌آموزان و برنامه‌های عملی که بیانگر رفتار فرد در حالت طبیعی می‌باشد استفاده گردد.

۷. نتیجه‌گیری

آموزش مهارت‌های ارتباطی با برنامه آموزش فلسفه برای کودکان موجب بکار گرفتن ذهن در چالش عقلانی می‌شود که این موضوع علاوه بر لذت بخش کردن یادگیری، می‌تواند خصوصیت‌های اخلاقی و فضیلت‌هایی همچون کنجکاوی، با ملاحظه بودن، شهامت بخردانه و سماجت در طلب حقیقت، تمایل به تامل و تحلیل، درایت و اصلاح خود، استقبال از عقاید دیگران را در کودک پرورش می‌دهد که این عوامل موجب بروز رفتارهای جرات‌مندانه در فرد می‌شود. مشارکتی که در این جلسات آموزشی به صورت شفاهی بوجود می‌آید فرصتی عالی را فراهم می‌کند برای دانش آموزانیکه جرات شروع بحث و گفتگو را ندارند و موجب کاهش کم رویی در آنها می‌گردد. تعامل با دیگران در این برنامه آموزشی موجب گرایش به محترم شمردن نظرات دیگران می‌شود و این محترم شمردن نظرات دیگران خود عامل مهمی در ارتقاء عزت نفس کودکان و در نتیجه قاطعیت در آنها می‌گردد.

کتاب‌نامه

- عباسی، محمد، ملکی، رومانی، و عالی پور. "تاثیر آموزش گروهی مهارت‌های اجتماعی بر رفتار سکوت کلاسی، ترس از ارزیابی منفی و کمرویی در دانش‌آموزان دختر." *دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۱۳، no. ۴ (۲۰۲۰): ۳۰۶-۳۱۵.
- اسکندری شرفی، ف. و خ. بیگزاده (۲۰۲۳). "بررسی و تحلیل داستان «سنگ روی سنگ» هوشنگ مرادی کرمانی در پرتو نظریهٔ «فلسفه برای کودکان» متیو لیپمن." *تفکر و کودک* ۱۴(۱).
- دهقان جوپاری، و همکاران (۲۰۲۳). "تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوه اجتماع پژوهشی بر کاهش کمرویی دانش‌آموزان." *تفکر و کودک*.
- حسینی، مطهره السادات، مزیدی شرف آبادی، اسلامی، هادی، جلیلی، ... محمد. (۲۰۱۹). بررسی تاثیر آموزش بر آگاهی، نگرش و عملکرد پرسنل بیمارستان خاتم الانبیاء ابرکوه در پیشگیری از ابتلا به عفونت‌های بیمارستانی. *طلوع بهداشت یزد*، ۱۸(۲)، ۷۰-۸۰.
- شیروانی شیرینی، ع. و همکاران ۲۰۲۳. "چالش‌ها و راهکارهای آموزش تفکر خلاق در مدارس ابتدایی یاسوج." *تفکر و کودک* ۱۴(۱).
- توسلی، امین، خاکباز، عظیمه سادات، افضل، و افشین. (۲۰۲۳). مطالعه استدلال اخلاقی دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی. *تفکر و کودک*، ۱۴(۱).

- Arroyo, A., Nevárez, N., Segrin, C. & Harwood, J. 2012. The Association Between Parent And Adult Child Shyness, Social Skills, And Perceived Family Communication. *Journal Of Family Communication*, 12, 249-264.
- Cao, J. & Kang, J. 2019. Social Relationships And Patterns Of Use In Urban Public Spaces In China And The United Kingdom. *Cities*, 93, 188-196.
- Choong, Y. O., Ng, L. P., Na, S. A. & Tan, C. E. 2019. . The Role Of Teachers' Self-Efficacy Between Trust And Organisational Citizenship Behaviour Among Secondary School Teachers. *Personnel Review*.
- Collado, M. Á., Menzel, R., Sol, D. & Bartomeus, I. 2021. Innovation In Solitary Bees Is Driven By Exploration, Shyness And Activity Levels. *Journal Of Experimental Biology*, 224, Jeb232058.
- Elyasi, G. & Eyzadi Sarabi, L. 2021. A Comparative Study Of Parenting Styles And Shyness Between Athletic And Non-Athletic Students (Case Study: Sarab City High School Female Students). *Sociology And Lifestyle Management*, 6, 1-20.
- Gadamer, H.-G. 1975. *Truth And Method*, Tr. J. Weinsheimer And Dg Marshall (New York: Crossroad, 1989).
- Gao, D., Hart, C. H., Cheah, C. S., Balkaya, M., Vu, K. T. & Liu, J. 2021. Chinese American Children's Temperamental Shyness And Responses To Peer Victimization As Moderated By Maternal Praise. *Journal Of Family Psychology*.
- Girmen, P. & Kaya, M. F. 2019. Using The Flipped Classroom Model In The Development Of Basic Language Skills And Enriching Activities: Digital Stories And Games. *International Journal Of Instruction*, 12, 555-572.
- Hafezi, A., Majd, Z. & Sedighi, F. 2020. Evaluation Of The Effectiveness Of Group Assertiveness Program On Increasing The Social Skills Of Autistic Students.
- Hajfiroozabadi, M., Mohtashami, J. & Atashzadeh-Shoorideh, F. 2022. Individual Factors Underlying Suicidal Behaviors In Patients With Borderline Personality Disorder: A Qualitative Study. *Iranian Journal Of Psychiatry And Behavioral Sciences*, 16.
- Hamari, J., Sjöklint, M. & Ukkonen, A. 2016. The Sharing Economy: Why People Participate In Collaborative Consumption. *Journal Of The Association For Information Science And Technology*, 67, 2047-2059.
- Işiklar, S. & Öztürk, Y. A. 2022. The Effect Of Philosophy For Children (P4c) Curriculum On Critical Thinking Through Philosophical Inquiry And Problem Solving Skills. *International Journal Of Contemporary Educational Research*, 9, 130-142.
- Jin, B. & Park, N. 2013. Mobile Voice Communication And Loneliness: Cell Phone Use And The Social Skills Deficit Hypothesis. *New Media & Society*, 15, 1094-1111.
- Jovanović, V., Karić, J., Mihajlović, G., Džamonja-Ignjatović, T. & Hinić, D. 2019. Work-Related Burnout Syndrome In Special Education Teachers Working With Children With Developmental Disorders–Possible Correlations With Some Socio-Demographic Aspects And Assertiveness. *European Journal Of Special Needs Education*, 34, 692-701.

تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوهٔ اجتماع ... (وحیده دهقان جوپاری و دیگران) ۸۳

- Karadağ, F. & Demirtaş, V. Y. 2018. The Effectiveness Of The Philosophy With Children Curriculum On Critical Thinking Skills Of Pre-School Children. *Education & Science/Eğitim Ve Bilim*, 43.
- Kundu, A. 2020. Toward A Framework For Strengthening Participants' Self-Efficacy In Online Education. *Asian Association Of Open Universities Journal*.
- Li, D., Larsen, L., Yang, Y., Wang, L., Zhai, Y. & Sullivan, W. C. 2019. Exposure To Nature For Children With Autism Spectrum Disorder: Benefits, Caveats, And Barriers. *Health & Place*, 55, 71-79.
- Liu, J., Bowker, J. C., Coplan, R. J., Yang, P., Li, D. & Chen, X. 2019. Evaluating Links Among Shyness, Peer Relations, And Internalizing Problems In Chinese Young Adolescents. *Journal Of Research On Adolescence*, 29, 696-709.
- Masduki, M., Zakaria, N. & Ismail, N. N. The Significant Effects Of Communication Activities In The Co-Curricular Towards Reducing Shyness Amongst Elementary School Children. *Journal Of Physics: Conference Series*, 2018. Iop Publishing, 012058.
- Oflaz, A. 2019. The Effects Of Anxiety, Shyness And Language Learning Strategies On Speaking Skills And Academic Achievement. *European Journal Of Educational Research*, 8, 999-1011.
- Oguzie, A. E. 2019. Effect Of Self-Management Technique On Shyness Among Secondary School Students In Imo State, Nigeria. Department Of Guidance And Counselling, Faculty Of Education, Nnamdi Azikiwe.
- Polat, Ö. & Aydın, E. 2020. The Effect Of Mind Mapping On Young Children's Critical Thinking Skills. *Thinking Skills And Creativity*, 38, 100743.
- Potter, J. E., Stevenson, A. J., Coleman-Minahan, K., Hopkins, K., White, K., Baum, S. E. & Grossman, D. 2019. Challenging Unintended Pregnancy As An Indicator Of Reproductive Autonomy. *Contraception*, 100, 1-4.
- Rahdar, A., Pourghaz, A. & Marziyeh, A. 2018. The Impact Of Teaching Philosophy For Children On Critical Openness And Reflective Skepticism In Developing Critical Thinking And Self-Efficacy. *International Journal Of Instruction*, 11, 539-556.
- Safitri, H., Rafli, Z. & Dewanti, R. 2020. Improving Students' Speaking Skills Through Task-Based Learning: An Action Research At The English Department. *International Journal Of Multicultural And Multireligious Understanding*, 7, 88-99.
- Vorobyova, M. & Kochukhova, E. 2020. On The Way To Non-Hierarchical Communication: Methods Of Reading And Writing In Teaching Philosophy To University Students. *Kne Social Sciences*, 136-148-136-148.
- Zaree Zavaraki, E., Kabiri, A., Ghaedi, Y., Delavar, A. & Nili Ahmad Abadi, M. R. 2023. The Effectiveness Of Education Based On The "Model Of Technology Application In The For-Philosophy Children Program " On The Critical Thinking Of Talented Students In The Second Period Of Elementary School. *Thinking And Children*, 14, - 56-70.
- Zeytinoglu, S., Neuman, K. J., Degnan, K. A., Almas, A. N., Henderson, H., Chronis-Tuscano, A., Pine, D. S. & Fox, N. A. 2022. Pathways From Maternal Shyness To Adolescent Social Anxiety. *Journal Of Child Psychology And Psychiatry*, 63, 342-349 .